

## ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Megyedévre	4 "
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Megyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Megyedévre	6 "

# TISZÁNTÚL

## POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és  
szombat utáni napok kivételével.Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kóriratok visszaszolgáltatás  
vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.Előfizetések és hirdetések a  
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

## Biharmegye az obstrukció ellen

— Fetser püspök beszéde. —

Biharvármegye ösi közgyűlési terme tegnap nagy jelentőségű esemény színhelye volt. A vármegye közgyűlése impozáns többséggel foglalt állást az országgyűlés működését megbénító obstrukcióval szemben s viharos tapsok, tüntető lelkesedés közepette mondotta ki, hogy nemcsak a mostani obstrukciót ítéli el, hanem az obstrukciót a jövőben is egyszer s mindenkorra lehetetlenné kívánja tétetni.

Maga a határozat, mint Biharvármegye, egyik legnagyobb magyar törvényhatóság állásfoglalása önmagában is sulyal bir; Biharvármegye tegnapi állásfoglalásának országos jelentőségét azonban Fetser Antal felszentelt püspök, püspöki vikárius hatalmas beszédje adta meg.

Ritkán hallottunk Nagyváradon olyan meggyőző erejű, egyenessége, szókimondó bátorsága mellett is az ellenféllel szemben fölényesen kiméletes hangú, fordulatoss, hazafias lelkesedéstől áthatott és gyújtó hatású beszédet, mint a minő Fetser püspöké volt. Minden szaván érzelt a meggyőződés sugallata, minden érve hódított a maga világosságával, el nem vitatható meggyőző erejével. Gondolatainak csoportosítása, argumentálásának rohamos áradata lekötötte és magával ragadta az elméket. Az előadásbeli művészet is fokozta a hatást; a beszéd emelkedett, szónoki nyelvezete s a püspök csengő, érces hangja valóságos felfelvilanyozták az elméket minden mondatnál. Egyáltalán el lehet mondani, hogy Fetser Antal tegnapi beszédje úgy politikai mélységét, mint szónoki becsét és külső hatását tekintve jelentőségben messze túl terjed a vármegye határain.

Fetser püspök beszéde egész terjedelmében a következő:

Méltóságos Főispán ur!

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Midőn mindenekelőtt tisztelettel kijelentem, hogy az állandó választmány javaslatát elfogadom, (Zajos helyeslés) méltóztatassanak megengedni, hogy ezen álláspontomnak indokolásával önöket fárasszam. (Halljuk! Halljuk!) Azt óhajtom, hogy Biharvármegye nagytekintélyű törvényhatósági bizottságának határozata mennél impozánsabb és lelkesebb legyen. Én, tek. törvényhatósági bizottság nem vagyok barátja annak, hogy a törvényhatóságok bár közönséges, de kisebb jelentőségű ügyekben lépjen-nyomon éljenek felirati jogukkal, de ugyanakkor kijelentem azt is, hogy az előbb a választójog kérdésében nem azért csatlakoztam az állandó választmány javaslatához,

mintha a választójog országos érdekű kérdés nem volna, hanem azért, mert ebben a fontos kérdésben már hozott hozzáunk méltó határozatot a vármegye. Az a kérdés pedig, a melyről most szót emelek, szilárd meggyőződésem szerint főbenjáró kérdés, szilárd meggyőződésem az, hogy ami most hónapok óta hazafiai tájalmunkra a törvényhozás képviselőházában folyik, valóban azok közé a közérdekű országos ügyek közé tartozik, melyekkel a törvényhatóságok foglalkozhatnak, megvitathatnak, véleményüket kifejezhetik, tudathatják kormány-nyal, képviselőházzal, közölhetik egymással. En annak idején a Széll Kálmán kormány ellen is bátran felemeltem igénytelen szavamat, most is, mint Biharvármegye törvényhatósági bizottságának pártusákba nem avatkozó tagja felemelem szavamat s óhajtom, bár meghallanák ezt azok, akiket illet, nehogy — videan consules — rettenetes veszedelmembe, romlásba döntsek magyar hazánkat, annak ösi alkotmányát.

### A törvényhatóságok állásfoglalása.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság! Kétségtelen, hogy a törvényhozásban a szólás-szabadság kell, de ami most az országgházban folyik, az nem tartozik a szólásszabadsághoz, (Ugy van! Ugy van!) hanem ellenkezőleg ama legmélyebb hazafiai aggodalom felkeltésére, ápolására alkalmas analógiát juttatja eszünkbe, mely a szerencsétlen lengyel nemzet önállóságának sirját megásta volt, értem az ott használt licérum vétő jogát a törvényhozásban, a határozathozatalnál tanúsított eljárást. (Ugy van! Ugy van!) Éppen ezért méltó és igazságos, hogy a törvényhatóságok ezeréves magyar hazánk alkotmányának kipróbált bástyái hallassák ebben a kérdésben szavukat, mondják meg, hogy nem járulnak hozzá ahhoz, hogy a törpe kisebbség elszánt hada technikai obstrukcióval megakassza a parlament munkáját, hívják fel az országgyűlést az obstrukció megszüntetésére, a parlamenti munkarend helyreállítására és a technikai obstrukciót lehetőleg örök időkre tegyék a parlamentben lehetetlenné. (Hosszantartó zajos helyeslés és éljenzés.) Az ellenzék tagjai a törvényhatóságoknak a technikai obstrukció ellen való, reájuk nézve kedvezőtlen állásfoglalását lekicsinyléssel illetik. De ez csak annak a bizonyossága, hogy ők érzik ennek súlyát és erejét (Ugy van! Ugy van!) és nyilvánvalóvá teszi annak az állításnak tartathatatlanságát, mintha csak a képviselőházban lennének ők kisebbségben, a nemzet azonban az ők hátuk mögött áll. Lekicsinylik a törvényhatóságokat azok, akik nemrégben a törvényhatóságokat, mint a magyar nemzet alkotmányának ösi kipróbált bástyáit állította sorompóba,

akik a nemzeti ellenállást a törvényhatóságok vállaira rakták, akik mikor alkotmány biztosítékokról volt szó, azon igyekeztek, hogy a törvényhatóságok alkotmány biztosító ereje növekedjék. Tek. törvényhatósági bizottság! Mikor a legnagyobb államférfiak, köztük a haza bölcse, az ország felelős kormányzatának rendszere mellett is megbecsülhetetlen tényezőkné mondták a törvényhatóságokat, ezeket minden áron fenntartandóknak vélték, (Ugy van! Ugy van!) akkor ha most az epigonok (Ugy van! Ugy van!) kirívó következetlenséggel fölényesen lekicsinylik őket, mi, Biharvármegye törvényhatósága ezt nyugodtan elviselhetjük. A törvényhatóságok állásfoglalásával szemben a törpe kisebbség azt hangoztatja, hogy újra választásokat írjunk, újra izgalmaknak tegyük ki a nemzetet, költségekné az országot; — én ezt a követelést megindokolva nem látom. Ha nekik ezek az állásfoglalások nem tetszenek, mutassák hát meg azt a törvényes faktort, amely a legilletékesebb arra, hogy az ország közvéleményéről bennünket tájékoztasson. (Zajos tetszés és éljenzés.)

Én tek. törvényhatósági bizottság azok közé tartozom, akik a mások meggyőződését tiszteletben tartom még ha azok ellentétesek is azokkal a meggyőződésekkel, melyeket én vallok, hirdetek és szerény tehetségemhez képest gyakorolni is igyekszem, miért is én mások érzésének hazafiságát, jóhiszeműségét, jószándékát, kétségbe nem vonom, de sőt az ellenkező meggyőződéseknek nyilvánosságra jutott érveit lelkiismeretesen mérlegetem, teszem ezt annál inkább, mikor felfogásommal szemben neves államférfiak ellenkező véleményét hallom. Elismerem áttekintésüket, képességüket, jártasságukat, melyek az én képességemet messze túlhaladják. Oszintén megvallom tehát, hogy a jelenleg szőnyegen fekvő kérdésben való állásfoglalásomnál legtöbbet tépelődtem a tekintélyek mérlegelésével. És íme, azt kell látnom, hogy ezek a tekintélyek, akik személyesen a technikai obstrukció részvételében nem szeretnek tündökölni s ezt a kétes dicsőséget szívesen átengedik másoknak, az obstrukciót mégis jogosnak ítélik, vagy nem ítélik el vagy nem akadályozzák meg úgy, ahogy tőlük az ember elvárható. (Zajos viharos tetszés.) Szerencse azonban, hogy ezekkel a tekintélyekkel szemben hamar megnyugvást kapunk, mert ha neves államférfiak állanak az én felfogásommal szemben: azoknak a tévedéseik is nagyok szoktak lenni. De egyébként is vannak velünk is tekintélyek, akiknek hazafias jelleme, tudása, készsége nem marad az övék mögött, köztük Biharvármegye ma élő legnagyobb büszkesége. (Percekig tartó tomboló éljenzés) akinek önzetlen hazafisága, következetessége tündöklő példát nyújt mindenkinek és ezeknek a tekintélyeknek a szavára mi is megnyugvásra juthatunk, az ő szavukat mi is bátran követhetjük. (Zajos éljenzés és taps.)

**Az obstrukció.**

De ne elégedjünk meg tek. törvényhatósági bizottság a tekintély-érv mérlegelésével. Nézzünk szembe a további érvekkel, melyeket álláspontunkkal szemben vallanak. Itt már azoknak a véleményét is figyelembe veszem, kiknek harci tüzevel nem láttam arányban állónak hazafiúi bölcsességüket. (Elnök derűlt-ség.) Ezek az urak azt hangoztatják, hogy ők az erőszak ellen küzdenek. En kerestem, mi-ben nyilvánul az erőszak . . .

*Egy hang:* A választásokban.

*Fetser Antal:* Rátérek arra is. (Halljuk. Halljuk!) Szerintük az erőszak abban áll, hogy a kormány ezen nagyfontosságú törvényjavaslatot a nyári szünetben, a kánikulai melegben maguk se vehették komolyan. Magyarok vagyunk köztünk a legnagyobb munkaidő a nyár és mikor a becsületes magyar nép arca verejtékével olyan örömmel végzi munkáját, azokra, a kik a törvényhozói tisztet önként vállalták s azt elnyerni szerencsések voltak, az nem lehet olyan elviselhetetlen teher. Fényes, pompás palotában, hűsített teremben a hazáért egy pár órát eltölteni: ez még nem erőszak. De azt is mondják ők, hogy az erőszak abban nyilvánult meg, hogy a katonai javaslatokat előterjesztő többség nem tiszta, de erőszakos választások után jött össze. Az én szerény készségem, tehetségem mellett aménynyire be tudok látni a dolgok mélyébe, bevalom, hogy a parlamentárizmus, a parlamenti választások a gyakorlatban nem egészen úgy festenek, mint az elmében, de ez nemcsak minálunk van úgy, hanem az egész világon. Ennél fogva én elismerem, hogy lehettek hibák, de határozott meggyőződéseim, hogy e téren is peccatur intra et extra muros (Zajos taps) s így ezeket az óriási többségnek felróni lehetetlen! (Ugy van! Ugy van!) Sőt ha ez az óriási többség mindenkit váratlanul meglepett, akkor ebben az országos közvélemény átalakulásának, ha tetszik kijózanodásának, (Nagy derűlt-ség.) kiábrándulásnak (Ugy van! Ugy van!) sokkal nagyobb szerepe volt, mint a hibáknak. Ezt a kijózanodást csak növelte, hogy a függetlenségi pártok olyan vad dühvel gázoltak keresztül egymáson, amire még nem volt példa.

*Fetser Antal* ezután a katonai javaslatokkal foglalkozik s hatáson emeli ki, hogy milyen óriási fontosságú egy nemzet életében, hogy saját védelméről gondoskodjék. Rámutat arra az illogikus felfogásra, hogy ez a Ház a katonai javaslatok letárgyalására nem jogosult, de már a választói törvény megalkotására igen. Frenetikus hatású beszédét így fejezi be:

— Kérem a tekintetes törvényhatóságot, fogadja el az állandó választmány javaslatát minél imponálóbb erővel, hogy az obstrukció ne csak megszűnjék, hanem örök időkre lehetlenné legyen. (Percekig zúgott ezután az éljen és a taps s a főpap könnyesen fogadta a gratulációk özönét.)

*Fetser Antal* beszéde után *Nadányi Károly* az obstrukciót tartja egyedüli fegyvernek, mely a függetlenségi párt kezében van és a mellyel védekezhetnek a nemzet megnyomortása ellen. A javaslatot nem fogadja el.

*Farkasházy Zsigmond* az általános választói jog érdekében szólal fel és kéri, hogy a törvényhatóság ne térjen napirendre a tárgy felett.

*Szabó Gyula* a függetlenségi pártnak a tagja, azonban az obstrukciónak ellensége a jelen esetben, mert a katonai javaslatokkal szemben folyik. A létszámemelésre feltétlenül szükség van. Az obstrukciót elítéli és annak dacára, hogy *Justh* párti is, a javaslatot elfogadja (nagy taps.)

*Nadányi Gyula* az obstrukciót jogosnak tartja, mert ezzel védik meg nemzetet nem a munkapárttal szemben, hanem a munkapárt

mögé húzódó Bácscsel szemben. A javaslatot nem fogadja el.

*Dr. Örley György:* Obstruálni igaz hogy módjában van az ellenzéknek, azonban ezzel úgy vagyunk, mint a tanu vallomásoknál. A tanuak módjában van a valótlan állítani, de nincs jogában, nem engedi ezt meg a becsületessége. A javaslatot elfogadja.

*Miskolcsey Ferenc dr:* Tekintettel arra, hogy 20-nál több bizottsági tag névszerinti szavazást kért, elrendeli a szavazást.

Laszavaztak összesen 229-en. Ebből a javaslat mellett 208 és ellene 21 bizottsági tag szavazott.

Igy a verseci átiratot, illetve az állandó választmány javaslatát elfogadták.

**ORSZÁGGYÜLÉS.****A képviselőház ülése.**

Budapest, szeptember 20.

*Kabos Ferenc* alelnök fél 11 órakor nyitja meg az ülést.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után elnök bemutat két kérvényt, melyre az elnöki előterjesztéssel szemben az ellenzék ellenindítványt terjeszt elő és névszerinti szavazást kér. Kéri egyben a holnapi ülésre való halasztást. Így rendelkezik.

Napirend előtt *Hegedüs Kálmán* munkapárti a tegnapi Sümegi—Radó affért teszi szóvá. Felszólalásával felhívni kívánja a Ház figyelmét a tegnapi sajnálatos incidensre. A Magyarország tudósítását olvassa fel és ebből konstatálni kívánja, hogy a közélet nagyon beteg és a sajtó szabadság is veszélyben van.

*Fráter Loránd:* Maga mondja ezt! (Zaj a Ház minden oldalán.)

*Hegedüs Kálmán:* A sajtó felett csak sajtóbírótság ítélhet. (Zaj.)

*Justh János:* Mondja meg a miniszterelnöknek! (Óriási zaj.)

*Hegedüs Kálmán:* E Házban a sajtó munkái mindig a legnagyobb becsülésben részesültek és e vendég jog lábball tiprását mindenkor a sajtószabadság megsértésének tekintették.

*Justh János:* Mit stréberkedik? (Zaj.)

*Hegedüs Kálmán:* A sajtószabadság terrorizálása a legsötétebb reakcióra vall és ezt az a párt teszi, mely a függetlenségi eszmét van hivatva hirdetni. A sajtótörvény imperative kimondja, hogy a gondolat szabadonvaló közlése alapfeltétele a sajtószabadságnak.

*Kovácsy Kálmán:* A miniszterelnök mondja ezt! (Nagy zaj.)

*Hook János:* Mit rágalmaz!

**Zajos incidens.**

*Hegedüs Kálmán:* Nem élek az ellenzék fegyverével. En nem hazudok és rágalmazok. (Zaj. A baloldal felugráll helyeiről, a padokat verik.)

**Felkiáltások** balról: Kire mondta ezt? (Óriási állandó zaj.) Elégtételt kérünk!

**Elnök** a nagy zajban alig tud szóhoz jutni. Folytonos csengetés után végre helyreállítja a rendet. Figyelmezteti a Házat, hogy várja meg a beszéd végét, amikor *Hegedüs* majd kimagyarázza azt, amit mondott.

*Hegedüs Kálmán:* Kijelenti, hogy nem egyesekre célozt ezen kijelentésével, hanem arra az egész pártira, mely évtizedek óta vezető félre az országot 48-as maszlagokkal.

A baloldalon erre a kijelentésre az egész ellenzék felugrik padjaikból, verik a padokat és óriási zajban követelik, hogy az elnök utasítsa rendre *Hegedüst*. Elnök folyton csenget, de nem tud rendet csinálni.

*Kovácsy Kálmán:* Hogy mer így beszélni ez a taknyos. (Zaj.)

*Horváth Gyula:* Taknyos kölyökl! Piszkos gazember!

A folytonos zajban elnök állandóan csen-

get, míg végre sikerült a rendet helyreállítani.

**Elnök** rendreutasítja *Hegedüs Kálmánt* és *Horváth Gyulát*.

*Hegedüs Kálmán* ismerteti ezután egy kormánypárti lap nyomán a félegyházi gyűlés lefolyását és az erről szóló tudósítások miatt támadt affért.

Kéri ezután az elnököt, hogy ilyen sajnálatos incidensek megakadályozásában az elnökség minden esetben közreműködni kegyeskedjék.

**Elnök** kijelenti, hogy ilyen sajnálatos incidensek megakadályozása sajnós, nem áll módjában az elnökségnek, mert a házszabályok e tekintetben nem adnak jogot erre. Bizik azonban a képviselők higgadságában, akik maguk azon lesznek, hogy az ilyen sajnálatos incidenseket elkerüljék.

**Holló Lajos** ezután személyesen szólal fel és mint a félegyházi népgyűlés szemtanuja ismerteti a népgyűlés lefolyását. Visszautasítja azt a vádat, hogy a függetlenségi párt port hint a nép szemébe. Ugy látja, hogy a kertületekben a munkapárti meggyőződést egy felsőbb hatalom irányítja; így tudomása van arról, hogy a munkapárt titkára kétezer koronát küldött az ottani pártelnökségnek. (Nagy zaj.)

*Justh János:* Ők nem port hintenek a nemzet szemébe! (Zaj.)

**Elnök** csenget. Figyelmezteti a szónokot hogy maradjon az engedélyezett keretben.

**Holló Lajos** befejezi beszédét és hivatkozik az ellenzék évtizedes . . .

*Hook János:* Evszázados! (Nagy zaj jobbról.)

**Holló Lajos:** . . . nemzeti küzdelmére.

**Elnök** több felszólalást nem engedvén meg, felolvassák az interpellációs könyvet, melybe a régieken kívül a következő újabb bejegyzések vannak:

**Szabó István** nagyatádi a horvátországi magyar üldözések és ugyancsak *Szabó István* a nagykorpádi állami népiskola tárgyában.

**Elnök** javaslatára 1 órakor tér át a Ház az interpellációkra.

Következtek ezután a mai ülésre halasztott

**névszerinti szavazások,**

melyek után az idő 1 óra felé közeledvén — következtek az interpellációk.

**Szabó István** (nagyatádi) konkrét adatokkal bizonyítja, hogy Horvátországban a magyarság még papi szószékéről is üldözésben részesül.

A sérelmek orvoslását kéri.

Az interpelláció kiadatik a szakminiszternek.

**Szabó István** még a nagykorpádi elemi iskola hathatósabb állami segélyben való részesedése miatt interpellálja a kultuszminisztert.

Az interpelláció kiadatik a kultuszminiszternek.

Ülés vége 2 órakor.

**Zichy miniszter az egyetemekről**

A szegedi egyetem ügyében nagy küldöttség járt ma *Zichy* miniszternél, aki ezt válaszolta:

— A kormány még nem döntött s így nem vagyok abban a helyzetben, hogy nyilatkozhatssam. Ha azonban Szeged, vagy bármely város nem kapná meg az egyetemet, ez ne diszuszultálja őket, mert a kormány egész szíriessét tervezi az egyetemeknek, és most csak egyet állítanak is föl, következni fog a többi.

## Német katolikus seregszemle.

Írta: Kreszneries Gy. Ferenc, a »Debreceni Kath. népszövetség« igazgatója.

V.

Mikor Gröber képviselő 1892-ben, a szerzetes kérdéssről beszélt, egy kis verset idézett, mely szerint a szerzeteseket illetőleg a helyzet:

»In Preussen esträglich,  
In Hessen kläglich,  
In Württemberg traurig  
In Baden schaurig.«

A vers még ma is igaz Baden, Württemberg és Hessent illetőleg, a helyzet semmivel sem javult. Csak a poroszországi helyzetet nem fejezi ki hiven, mert ha Gröber akkor tűrhetőnek mondotta, úgy azt abban a biztos reményben tette, hogy az ugynevezett májusi-törvény érvénytelenítése után a többi, reánk katolikusokra nézve sérelmes törvények is lassankint töröltetni fognak. De ez nem történt! A porosz királyságban még ma is két miniszterhez kell fordulni kegyes engedélyért — s mily hosszú ideig kell várakozni az »elutasító« válasza, ha egyáltalában válaszolnak — ha szerzeteseink, még irgalmas nővéreink is, a legkisebb kolostort akarják létesíteni. Az evangélikus nővérek ellenben saját belátások és tetszésük szerint, minden alázatos kérelem nélkül cselekedhetnek és mozoghatnak. Ily állapot nem »tűrhető«, hanem tűrhetetlen!

Nekünk, katolikusoknak mindaddig nem szabad pihenni és tétlenkedni, míg valamennyi szerzeteseinket újból vissza nem hoztuk, jezsuitákat, lazaristákat a szent sziv szerzetesnőit egyaránt és szerzetesrendiek legyenek függetlenek mindennemű állami beavatkozástól, mentek holmi kivételes törvényektől, mint Poroszországban mint Hesszen, Württemberg és Badenben, sőt Mecklenburg, Szászország és Braunschurigban is. Mintha hallanám elleneinek kifakadásait. Itt van ni, már megint szitják mesterségesen az izgalmakat, csak hogy a népet a zászlóhoz való hűségben megtartsák.

Mennyire nincs igazuk ezeknek! A szerzetes kérdés nem holmi népet izgató frázis, hanem a katolikus nép hő kívánsága s ha mi így beszélünk, úgy csakis a nép kívánalmainak adunk kifejezést, melyet az joggal megkövetel tőlünk.

Közvetlenül a dicsőséges küzdelem befejezése után 1871-ben a nagygyűlésen az elnök, Bandri Frigyes a következő ma is igaz kijelentést tette:

— Bármennyit is tegyünk mi a baha érdekében, a kereszténység elleneit nem sikerül kibékíteni, a harc tovább folyik.

Miként a múltban, úgy ma is küzdelemre szólít az idők jele. Nem a veszély elhallgatásával, mondja Ketteler püspök, a vihar elleni védekezés, hanem a helyzet őszinte feltárásával. Nem tartanám magamat érdemesnek bizalmukra, ha a közeledő viharra rá nem mutatnék. S ha már viharról kell beszélni, úgy elsősorban a szentséges atya szomorú helyzetére utalok, mely ma még talán szomorubb mint valaha. Es a franciaországi, porugáliai és spanyol üldözések! A vihar azonban nálunk Németországban is mindinkább tova terjed. Csak egy néhány legújabb bizonyítékot erre vonatkozólag!

A minta országban, Badenben, mely mindenkor előljár — a nagyblokk teljesen szervezve van és az uralmat magához kaparította. Mit jelent ez ránk nézve? Mutatja Franciaország! Nemrég egyik kedves barátunk »nem örvendetes« jelenségnek nevezte a birodalmi gyűlésekben a katolikus érdekeket védő politikai pártot. Minden egyes államban dühöng a harc a vallásos iskola ellen és lépésről-lépésre huzódnak vissza az egyes kormányok az ellenzék rohamai elől s sietnek az éhesek lecillapítása végett újabb és újabb darabokat hitvallásos iskoláinkból kiszagatni s nekik konccul odaadobni. F. évi július 20 án a porosz kormány kijelentette, hogy a vallásoktatást a továbbképző iskolákban fölöslegesnek és károsnak

tartja; ugyanakkor pedig sikerül neki az urak házában a hullaegetésről szóló törvényt keresztül erőszakolni.

A vallástalan szabadelvűség diadala ez, de egyuttal — az egész vallásos — úgy katolikus mint protestáns, sőt még a hitű zsidó lakosság arcultatása!

Uraim! Ezek az idők jelei! Ezekről monddta nemrég egyik agg harcosunk és vezérünk, az általunk mély tisztelettel övezett Müller-Koblenz Ede jogtanácsos! »A valóságban a kulturharc sohse szünetel, csak a forma és erő tekintetében változik«. Ha az előjelek nem csalnak, úgy nyugodtan mondhatom, nehéz időknek megyünk elébe.

Bárcsak a kulturharc idejebeli lelkesedés, hőség és áldozatkészség hatná át a katolikus sziveket. Rajta, előre, akár bekövetkeznek ezek a vészes idők, akár nem, mi csak haladjunk előre, — bátran előre — bátran a kereszt zászlaja alatt.

Valóságos tapsviharral honorálta a sok ezer főnyi hallgatóság ezt a hatalmas koncepcióju beszédet.

### A mainzi püspök áldása.

Az elnöki megnyitó után dr. Krástein mainzi püspök lépett a szónoki asztalhoz, hogy néhány figyelmeztető szót szóljon és püspöki áldást adjon. A püspök azonban nem néhány szép szót mondott, hanem valóságos költői szárnyalású beszédet, melylyel az egész gyűlést magával ragadta. Beszédének bevezető részében üdvözli a megjelenteket, mint egyházmegyei püspök örömmel szemléli a megjelentek sokaságát, majd így folytatja:

Mikor tegnap ezer és ezer ifjút és férfit láttam egy legjobban fegyelmzett hadsereg mintájára fölvonulni, ekkor örömben fölkiáltottam: Oh! a katolikus ügy Németországban még nem bukkolt el! Bárcsak azok, kik annyi gáncsolni valót találnak rajtuk katolikusokon csak jöttek volna ide, gyönyörködhetek volna díszfölvonulásunkban, bárcsak itt volnának s hallgatnák beszédeinket, tudom, másként gondolkodnának. Nézetem szerint mindenki seperjen elsősorban a maga portája előtt s csak azután merészkedjék másokról bírálatot mondani. Mindamellett nem vagyunk csalhatatlanok s minden hiba és fogyatékosságtól mentek.

Ahol árnyék van, ott világosság is van, ahol pedig árnyék nincs, ott semmi sincs. Ha valami hibánk van, úgy tudjuk is hová kell fordulni az orvoslásáért. A Péter székből ülő legmagasabb tekintély, a szentséges atya és a püspökök azok, kikhez ilyenkor fordulunk, kiknek szavait hallgatjuk és kiknek utasításait követjük.

Ha ezeknek az Istentől alapított tekintélyeknek nem hódolunk, úgy elbeszéljük az igaz katolikus névre való jogosultságunkat. Sarkalatos elvünk a pápai szék és az Istentől alapított püspöki tekintély iránti hűségünk és engedelmisségünk.

Beszédének további részében Ketteler emlékével foglalkozik, néhány markáns vonásban egész nagyságát vázolja elénk, majd így kiált föl: Wilhelm Emanuel meghalt! Oh önöktől kérдем: Meghalt ő? Nem, Wilhelm Emanuel Ketteler áll Igen ő él s még sirjából is tanáccsal lát el nehéz utainkon, mondván: »Németország katolikusai legyetek hűvek katolikus vallásotokhoz. Ne legyetek »véletlen« csak »született« katolikusok, nem, hanem legyetek öntudatos és önvédő katolikusok, kik tudatában vannak, mily nagy kegyelemnek tulajdonosai. Igen uraim, szeressük szent egyházunkat, mint édes anyánkat. Szégyelje magát az a gyermek, kinek szívében semminemű hely nincs biztosítva édes anyja részére. Szégyen arra az emberre, ki hidegséggel viseltetik az egyház iránt.

Szeressétek egyházatokat! így kiált önökhez Emanuel püspök. Vessétek jól szívetekbe, emlékezetetekbe ezt a mondást és nap-nap mellett ismételjétek ama mondását, melyet oly hangosan hirdetett: Németország katolikusai maradjatok: egységben, egységben — egységben.

Beszédének befejezése után áldásra emelte kezét, az egész gyülekezet térdre borul s mély alázatossággal fogadja a püspök szent áldását, majd fölemelkedve kitör a tetszésnyilvánítás, mely óriási tapsban nyer befejezést. A tisztelet és hálát az elnök indítványára egy háromszoros »hoch«-al tetőztük.

## Finom női szabóság!

Tisztelettel értesítem a n. é. hölgyközönséget, hogy egy elsőrendű modern szabász vezetése alatt finom női szabóságot rendeztem be.

Tisztelettel

**FLEGMAN**

divatháza.

Bémer-tér. Alapított 1888.

## Biharvármegye közgyűlése.

### Kilenc és fél százalék pótdó.

Biharvármegye törvényhatósága tegnap tartotta meg őszi közgyűlését. Ez alkalmából a vármegyeház nagytermében szokatlan nagy érdeklődés nyilvánult meg a bizottsági tagok részéről, akik zsufolásig megtöltötték az ősi termet.

A közgyűlés minden érdekességét összpontosító tárgy természetesen a verseci átirat volt, mely képes volt együtt tartani a törvényhatóság tagjait a késő déli órákig.

A többi tárgyat tekintve, semmivel sem emelkedett a közgyűlés a rendes időszaki gyűlések keretein felül. Sőt mondhatni, a gyűlés kezdetén határozottan nyomott hangulat uralkodott, melyet nagyban elősegített a pótdóokra eszközöndő névszerinti szavazás.

Az ülés lefolyásáról egyébként a következő tudósításunkban számolunk be:

Miskolczy Ferenc dr. főispán 9 órakor nyitja meg az ülést. A teremben tömött sorokban foglalnak helyet a munkapárt tagjai, kik közül közvetlen a zóldasztal mellett az előadók mögött gróf Tisza István foglalja el régi megszokott helyét. A terem alsó részében a függetlenségi párt tagjai tartózkodnak számszerint mintegy huszan.

A megjelentek között ott voltak:

Fetsér Antal, Széchenyi Jenő, Karácsonyi János, Beöthy László, Márkus László dr., Nadányi Miklós, Ertsey Péter dr., Rednik Gábor, Bölönyi József, Farkasházy Zsigmond, Markovits Antal, Örley György, dr. Krüger Aladár, Fráter Emil, Markovits Manó, Zathureczky István, Hadházy Kálmán, Tamásfalvi Thury Ignác, Pekanovits Imre, Zinszky Béla, Reviczky Béla, Gera Sándor stb. stb.

A főispán megnyitó szavai után személyes ügyekről referál. Kegeletteljes szavakkal emlékezik meg az elhunyt Tóth Dezsőről, aki oly hosszú éveken keresztül volt a vármegye tisztikarának és a törvényhatóságnak agilis tagja.

Következett az alispán időszaki jelentése, melyet tudomásul vettek. Az igazoló választmány terjesztette be ezután jelentését az 1912. évre összeállított képviselő választók névjegyzékéről és a megüresedett megyebizottsági tagsági helyekről. A közgyűlés a megüresedett helyek betöltése végett október 20-ára a rendeli el a választásokat.

A közérdekű ügyek letárgyalása után a számadásokra és költségvetésekre tértek át. A számadásokat egyhangulag tudomásul vették a költségvetésekre pedig a törvény értelmében,

mert adó megszavazásról volt szó, a főispán elrendelte a névszerinti szavazást. Egy teljes óránál tovább tartott míg felolvasták a 600 névből álló névsort. A többségben levő munkapárt elfogadta a pótdadók megszavazását, a függetlenségi párt elvetette. A közgyűlés a 9 és fél százalék pótdadót megszavazta.

Általános érdeklődés közepette olvasta el után Baranyi András főjegyző Versec város átiratait az obstrukció elítélése és választói jog tárgyában.

A verseci átiratok felett keletkezett vitáról lapunk vezető helyén számolunk be. A politikai átiratok letárgyalása után a közgyűlés 1 órakor véget ért.

## Aranyak a hamuban.

### Ki a talált pénz birtokosa?

A múlt évben történt, hogy a vármegye egyi. úsi birtokos urának Elek Gusztávnak régi kuriáján, Mezőpeterden nagyobb szabású átalakítási munkálatokat végeztek. A munkálatok közben egy emésztőgödört földeltek be a munkások. A betöméshez szükséges földet egy régi épület romjaiból lapátolták át. Az épületnek csupán a fundamentuma látszott még és tette egyenletlenné a földet.

Ezeket a dombokat kellett a munkásoknak eltüntetniök, hogy helyet adjanak egy szép parknak, mely tavaszra tényleg el is készült.

A munkálatokat Szverén János, Tóth Benedek, Szilágyi József munkások végezték. A mikor már a felső földet elhányták, cserép törmelék és pernye akadt a munkások szerelméi alá. Javában dolgoztak mikor Szverén a pernye közül egy pénzdarabot vett fel a szakkal fordult társai felé.

— En már megkerestem a magam nap-számát!

A többiek abba hagyták a munkát és oda mentek Szverinhez. Feltúrták a pernyét és a szeméiből még 47 darab pénzt szedtek fel. A talált pénzekről nyomban jelentést tettek a birtokosnak, Elek Gusztávnak, aki a talált pénzeket magához vette és jelentést tett a mezőkeresetségi főszolgabíróknak, aki viszont az alispánhoz terjesztette be az ügyet.

Elek Gusztáv egyidejűleg kérelmet intézett a belügyminiszterhez is, hogy a talált pénzeket hagyják meg birtokában, mert azok a pénzek mindenkor az Elek-család tulajdonát képezték. Nagyon valószínű, hogy a család valamelyik őse egy tűzvész alkalmával rejtette el a pénzt s így maradt az meg épségben. Ez tehát nem talált, hanem elrejtett pénz volt, mely Elek Gusztávra örökségként maradt.

A pénzek sulya összesen 230 gram volt, s 1729—1788-ban készültek. A legkisebb arany-pénz 20 és a legnagyobb 29 milliméter átmérőjű.

A belügyminiszter tegnap értesítette az alispánt, hogy a talált pénzek bár tényleg Elek Gusztáv birtokán voltak, azonban eddig nem használtatván, azok értékének egyharmadához, ha az a 300 koronát meghaladja, a kincstárnak van joga. Miért is felhívja a miniszter az alispánt, hogy a talált pénzeket haladéktalanul küldje fel hozzá.

A pénzekhez ugyanis a miniszteri rendeletek értelmében a tudományos intézeteknek elővételi joguk van, tehát a talált pénzeket az intézeteknek föltétlenül be kell mutatni, amit a miniszter akar eszközölni.

A birtokos nem fog meggyugodni a mi-

niszter leiratában és nagyon valószínű, hogy a közigazgatási bíróság fog dönteni az aranyak dolgában.

**Affér a képviselőházban.** A mai zajos képviselőházi incidenznek lovagias uton is folytatása volt Hegedüs Kálmán, akit Horváth Gyula függetlenségi párti képviselő súlyosan inzultált, Farkas Pált és Hoványi Géza képviselők után provokálta Horváth Gyulát, aki Mádi-Kovács Jánost és Szilaha Pált bizta meg ügyének a képviselével. A segédek, nélben ültek össze tanácskozássra. Az affért békésen intézték el.

## Ostromállapot Spanyolországban.

Madrid, szept. 20.

A spanyol szociálista szövetség tegnap kimondotta az általános sztrájkot, aminek következtében egész Spanyolországban fölfordult a rend. Azonnal minisztertanács ült egybe, amely rávette Alfonz királyt, hogy az alkotmánygaranciák föllüggesztéséről szóló dekretum után írja alá a hadiállapot életbe lépésétől szóló királyi kéziratot. Ez megtörtént és tegnap este óta Spanyolországban hadiállapot van.

Az általános fölfordulás jelei már a fővárosban is mutatkoznak. A királyi palota védelmére rendelt csapatok egy része Madrid utcáin táboroz, míg a többi a kaszányákban áll készenlétben. Ma reggel a vasutasok sztrájkba léptek, úgy hogy egyetlen vonat sem közlekedik az egész országban. A kormány egészen elvesztette a fejét és míg tegnap Canaleja-miniszterelnök megnyugtató kijelentéseket tett a lapok tudósítói előtt, hogy a veszedelem nem komoly, ma elmaradtak a kormánynyilatkozatok.

Páris, szept. 20.

Spanyolországból kerülő uton érkeznek a hírek, mert a spanyol hatóságok minden távirati értesítést föltartanak. A lapok külön kiadásban jelentik, hogy Spanyolország több nagy városában, közöttük Katurában és Valenciában, továbbá Carthagentében *kikiáltották a köztársaságot*. Valenciában a felkelők megtámadtak egy vasuti állomást és a vasutasokat megölték. Szevillában a tömeg megtámadta és kifosztotta a Credit Lyonnais fiókját. A villamoskocsikat fölfordítják. Alcirában és Larcacában a tömeg hidakat és házakat gyújtott föl, a rendőrséget és csendőrséget elűzték, a városban a csöcselék lett urrá.

A kormány csapatai Alcirat és Sulerát visszafoglalták a lázadóktól.

**A ziroi apátválasztás.** A magyarországi cisztercita rend tagjai vasárnap tartották meg az apátjelölő gyűlést. A jelölés szavazás alapján a kánonjog ünnepélyes formái szerint történt. Első helyen jelölték dr. Békefi Renugy, a budapesti bölcsészeti karnak nyilvános renes tanárát. Második helyen dr. Piszter József, a rend budapesti tanárképző igazgatóját, a harmadik, helyre pedig dr. Kassuba Domokos, egy perjelt főgimnáziumi igazgatót jelölték.

Czipő, kalap, harisnya és fehérnemű  
legjobban és legolcsóbban

**REICHARD áruháza**

ezégnél, Fő-utca szerezhetők be.

Gymnasium, Reál és Polgári  
iskolai diák sapkák.

TORNA CZIPŐK.

115

## UJDONSÁGOK.

\* **Gróf Széchényi püspök jótékony adományai.** Gróf Széchényi Miklós püspök vasárnap délután, mielőtt elutazott volna, Debrecenből a következő jótékony adományokat adta át Gróf Ferenc prépost plébánosnak, hogy azok rendeltetési helyére való eljuttatásról gondoskodják. A debreceni rendőrlégénység ama tagjainak, akik a vasutnál és a Szent Anna-utcai részen szolgálatot teljesítettek, ötven koronát adott. A Szent Erzsébet egyesületnek ötven koronát, a tűzoltóságnak ötven koronát, a Szent Vince-egyesületnek ötven koronát, a Szent László-dalegyletnek ötven koronát, az Iparos-dalegyletnek ötven koronát, a Svetits-intézetnek ötven koronát, az Urak kongregációjának ötven koronát, a Siketnémáknak ötven koronát és a Mentő-egyesületnek szintén ötven koronát adományozott.

\* **Áthelyezés.** A m. kir. pénzügyminiszter Kolb Arpád pénzügyi titkárt Nagybecskerekre ugyanazon minőségben Nagyváradra helyezte át. A kultuszminiszter Labdovszky János nagykállói állami főgimnáziumi tanárt a nagyváradai állami főreáliskolához helyezte át.

\* **Nagybeteg csendőrhadnagy.** Patáky Károly csendőrhadnagy, aki jelenleg Miskolcon szolgál, mint részvétellel értesülünk, súlyos beteg. Orvosai tanácsára fölszállították a budapesti Szent István kórházba, hogy ott vesemedence gyuladását megoperálják.

\* **Szakértő kiküldése.** A földmívelésügyi miniszter birtokrendezési ügyekben gazdasági szakértővé Biharmegye területére Dely Imre pusztaperosi lakos, nagybérliót jelölte ki.

\* **Mibe kerül a város tisztogatása?** Körülbelül 10 nap óta tart a nagy tisztogatás Nagyváradon. A mérnöki hivatal nagy apparátussal hozzálátott az utcák és terek kitisztításához s mivel a költségekre nézve szabad kezet kapott a főmérnök, egész sereg embert és igát állított munkába. De tagadhatatlanul meg is látszik a tisztogatásnak az eredménye. Az első hétről most számol be a főmérnök. Szeptember 11 én kezdtek a munkához, még pedig a Budapesten bevált ambulans rendszert vette mintául. 23 igát vettek, a város fogatán kívül igénybe; a vashordón kívül a régi fahordókkal is locsoltattak s a locsoló csapatokat is állandóan minden nap használják. Olasziban 52 napszámos, 2 napszámos felügyelő és 1 kerületi felügyelő, a többi városrészekben pedig 77 napszámos, 3 napszámos felügyelő és 1 kerületi felügyelő teljesítették az utcák és terek tisztogatását. Az első héten, szeptember 10-től 16 ig 4016 koronába került a kolera elleni védekezés céljából eszközölt nagy tisztogatás.

\* **A gyermekkórház csatornázása.** Sztaroveszky-utcán a gyermekkórházig elkészítették a csatornázást. Mivel éppen egy kórháznál elsőrendű követelmény, hogy csatornázással el legyen látva, Nagyvárad város törvényhatósága elhatározta a gyermekkórház épületének és telkének csatornázását s erre a célra 4220 koronát szavazott meg. A belügyminiszter a közgyűlési határozatot jóváhagyta, megjegyzéssel azonban, hogy máskor minden ilyen csatornázási kérdésnél a terveket is küldje fel a város.

\* **Koleragyanus helyről jönnek.** Tegnap több helyről is érkezett távirat Nagyvárad város rendőrségéhez, hogy koleragyanus helyről érkeznek utasok Nagyváradra. A belügyminiszter rendelete értelmében ugyanis az illető helyet, ahova ilyen egyének utaznak értesíteni

kell, hogy a szükséges óvintézkedéseket megtehessek. Tegnap az egyik távirat a szegedi rendőrségtől érkezett s arról szólt, hogy egy 23 éves Troján Aron nevű timársegéd kolera-gyanus helyről érkezik Nagyváradra, hogy itt a katonasághoz bevonuljon. A másik távirati értesítés a zágrábi rendőrségtől érkezett. E szerint Ripner Vilmos és Malonia Jakab érkeznek Nagyváradra kolera-gyanus területéről. A rendőrség utasította Kerekes János rendőr-mestert, a vasuti kirendeltség vezetőjét, hogy az érkező vonatokat kísérje figyelemmel.

**\* Lesz-e repülőnap?** Csermák hírneves aviatikus vasárnapra, szeptember 24-re tervezte nagyvárad repülését s erre Gerő Ármán főkapitánytól az engedélyt meg is kapta. A nagyvárad Sport egyesület ugyancsak vasárnapra tűzte ki nagyszabású országos jellegű atletikai versenyt s ezért a repülésre adott engedélyt megfeleltette a városi tanácsnak. A város tanácsa tegnap tárgyalta a felelősséget s azt a határozatot hozta, hogy a repülés bemutatását vasárnapra, szeptember 24-re nem engedélyezte, hanem szeptember 25-től október 15-ike közötti napok bármelyikére adta meg az engedélyt. Ezen határozatát a tanács azzal indokolja, hogy a Sportegyesületnek ez az első nagyszabású versenye, amely ha nem sikerül, az egyesület tönk szélre jut s az országból már 70 hírneves athléta ígerte meg lejtővetelét a versenyre. A verseny Nagyvárad városa is külön díj kiutazásával támogatja. Felhozták még indokot, hogy oly kevés a rendőri létszám, hogy két ilyen nagyobb alkalomra nem tudja a rendet biztosítani. Csermák impresszáriója táviratban fordult a belügyminiszterhez, s ugyancsak táviratozott a miniszterhez a Sportegyesület is. Még jobban komplikálja a helyzetet, hogy a repülőversenyre már megérkezett a repülőgép, igen sok jegyet eladtak, nemcsak nagyváradiaknak, de a vidékre is. — A délután folyamán egyezkedésre léptek Csermák impresszáriója és a Sportegyesület vezetősége s mint értesülünk most akként akarják a kérdést megoldani, hogy a Sportegyesület kora délután megkezdje a versenyt s utána 4 óra tájban Csermák bemutatja repülését.

**\* Az új vasuti menetrend.** Október elsején új menetrend lép életbe a magyar államvasutakon. A téli menetrend a nyárihoz képest több módosítást mutat; Nagyváradot és Biharmegyét a következők érdeklik:

**A debrecen-nagyléta-vertési vonalon.** A Debrecenből jelenleg délelőtt 9 óra 10 perckor induló és Nagyléta-Vertésre délelőtt 10 óra 45 perckor érkező vegyesvonat Debrecenből már reggel 7 óra 4 perckor fog indulni és Nagyléta-Vertésre délelőtt 8 óra 29 perckor fog érkezni.

**A nagyvárad-szeged-rókuszi vonalon.** A Nagyváradról délután 1 óra 13 perckor induló Békéscsabáig közlekedő motorosvonat forgalma Orosházáig terjesztetik ki.

A téli menetrendben nem teljesül Nagyvárad egy jogos vágya: az új gyorsvonat-pár Nagyvárad és Budapest közt; pedig ennek szükségességét az egyre tűrhetetlenebbül zsúfoltságú gyorsvonatok mindennél jobban illusztrálják. A belényes-vaskóhi vonal mizériáinak megszüntetéséről sincs szó; a szegedi gyorsvonati összeköttetésről nem is szólván. Ohajtandó, hogy illetékes helyen illetékes férfiak Nagyvárad és Biharmegye jogos kívánságainak kielégítését legalább az 1912. évi nyári menetrendben keresztül vigyék.

Az új menetrendnek bennünket érdeklő részét legközelebb egész terjedelmében közöljük.

**\* Szent János-utca csatornázása.** Nem sokára rákerül a sor a Páns-patak rendezésére. A patak medrét Sztaroveszky-utcától a Körörszig befogják tömni. A Szent János utca alsó részén levő házak egy részének vízeit a Páns-patakba folynak s így a patak betömése által ezen házak tulajdonosai érzékenyen sujtatnak, mert vizeiket nem tudják hova eresztetni. A városi mérnöki hivatal ez okból javasolja, hogy Szent János-utca alsó részén a város mielőbb építtesse ki a csatornát. A költség 15314 korona lenne, amelyet a csatornázási alapból fedeznének.

**\* Az október 8-iki nagy hangverseny.** A téli évad legnagyobb szerű hangverseny mulatság, amely már most élénk izgalommal foglalkoztatja a kedélyeket, gyorsan közeledik. Október 8-án délután, a Fekete Sas hatalmas Vigadó termében előreláthatóan toul Nagyvárad jelenlétében zajlik le az a nagystíliú jó hangzó koncert, amit a város közönsége a kecskeméti földrengés szerencsétlen sorsú károsultjainak javára rendez. S ket Andor főszponzor a rendező égen olyan nagy lelkesítéssel látott az előkészítő mozgalomhoz, hogy ez a fáradozás igazán pazar változatosságu, lebilincselően érdekes műsort eredményezett. Különösen két száma jelent művészi szenzációt. **Farkas Imre** nagyvárad szepreplése és **Kacók Pongrác** személyes közre működése. Mind a ketten kiválóan neves művészek. A virágok és románcok színes nyelvű poéája épügy számíthat az általános, még érdeklődésre, mint a magyar muzsika rajongó lelki, mesteri készségű komponistája. Egy ókét is ritka eredetiségű, sokatigéző és bő tartalmu a program. A Szigligeti színház tagjai közül egész sereg elsőrangú művész és művésznő vesz részt benne **Sik Részó** rendezésével. **Kovács Mihály** zongorakísérete mellett **F. Kármlyi Leona**, **Zsigmond Anna**, **Horváth Mici**, **Báthory Elza**, **Polgár Mariska**, **Szentgyörgyi Mártha**, **Etsy Emilia**, **Góson Gyula**, **Kabos Gyula**, **Baktay József** és **Miskey József** adják elő a műsorszámokat. Az egyes program-pontok előtt **Hegedűs Nándor** szerkesztő tart előjáró beszédeket. A műsor két fele közt tartó szünetben katonazenekar szórakoztatja a publikumot és a melléktermekben buffet áll rendelkezésre. Az eseményes sikerrel kecsegtető vasárnap délutáni mulatság jegyei pár nap múlva már megvásárolhatók. — A városi tanács tegnapi ülésében, tekintettel a jótekonyságra, elhatározta, hogy a hangversenyhez a villamos világitást ingyen adja a város.

**\* Az alkohol áldozata.** Tegnap reggel 7 és 8 óra között a püspöki vámház közelében az arra járók egy eszméletlen állapotban levő 60 évesnek látszó embert találtak. A távbesszélőn értesített rendőrség a mentőkkel a biharmegyei kórházba szállította az ismeretlen embert, aki anélkül, hogy eszméletre tért volna és személy azonossága megállapítást nyert volna, tegnap délután fél 1 órakor meghalt. Dr. Kiss Ferenc kórházi orvos véleménye szerint az ismeretlen egyén alkohol mérgezés következtében halt meg. A rendőrség az esetről jelentést tett a kir. ügyészségnek. A hullát a rendőrség lefényképezte személyazonosságának megállapítása céljából.

**\* Ahol nem tudnak orvost kapni.** A berettyószéplai körorvosi állást többszöri pályázat hirdetés dacára is utóbb sikerült betölteni, amikor **Bézy E** emért választották meg egyhangulag. Bézynek azonban hiányzik a körházi gyakorlatából 7 hónap, amit a miniszter nem engedett el, sőt elrendelte, hogy a kellő képzettséggel nem rendelkező orvosokat el kell bocsátani. Ilyen körülmények között kénytelen volt **Bérczy** hét hónapi szabadság idő iránti kérelmet a beadni a vármegyéhez, hogy megszereshesse a kellő körházi gyakorlatot, amit már meg is kezdett egy kolozsvári kórházban. Tegnap a margitai járás főszolgabírója azt a

javaslatot terjesztette az alispán elé, hogy a szakadást ne adják meg a körorvosnak és rendeljék vissza állomás helyére. Egyidejűleg azonban javasolta azt is, hogy írjon fel a vármegye a miniszterhez a kórházi gyakorlati idő engedése iránt.

**\* A főtisztelendő papság szives figyelmét felhívjuk** a már rég óta előnyösen ismert **Voszka Ferencz cég cipő és csizmaárú** készítményeire. A nevezett cégnek egy raktáron levő, mint megrendelésre készített áru nemcsak tartósak, de a viseletet illetően a legkényelmesebbek is. — Amidőn a fentieket szives figyelembe ajánljuk, még azt vagyunk bátrak megjegyezni, hogy egy előzékeny és pontos kiszolgálásról, mint kényelmes és minden ízelt kielégítő kivitelről s coulans árszámításról a leg-többen gondoskodik mindenkor ifj. **Voszka Ferencz** ezégtulajdonos. **Rákóczi-ut 4. Telefon 1133.**

**x Itt a vadászat!!** Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezzé be szakembernél, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésektől, mert rendszeren későn bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer-féle** fegyverek eredeti gyári árban árjegyék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. löporáruda. **Telephon 269. Nagyvárad, Rákóczi-ut.**

**x Habig kalapok, Fownes keztyűk, angol cipők egyedüli raktára**  
**RÓTH M. UTÓDÁNÁL.**

**x Csillár és főmáru gyártási telep:**  
**Nagyvárad Iroda s raktár**  
**Szt. János-ut 1. Bemer-tér 3.**  
**Telefon 556.** Készítik a legizlésebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petroleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; **villamos motor, világítási** és esengő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel **STERN ADOLF.** 33

## Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét

folyó év május 1-én helyezte át  
míg az építkezés tart Nagy-  
várad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits  
házba, az Orsolya zárda templomával  
szemben.

## Rimanóczy műbutorgyár.

:-: Állandó bútorkiállítás. :-:

I. rendű tölgy és bükkfa parketta  
saját gyártmány

Saját készítményű modern eszerép-  
kályhák állandóan raktáron. Elvál-  
lalja kályhák javítását.

Raktár és iroda: Rákóczi-ut,  
saját ház.

:-: TELEFON: 796. :-:

Költségvetés díjtalan.

x **Casinók**, olvasóköri-, nép-, önképző-, ifjúsági-, tanári és egyéb könyvtárak, valamint szakszervezetek igen gondos és előnyös kiszolgálásban részesülnek. **Benkő Arhur** könyv és papír keresk. modern antiquariumában, Nagyvárad, Rákóci-ut 10.

## Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk **ÓVÁRY TESTVÉREK**

cég alatt.

Kiváló jószágú modern és izléses kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fentartani. A legdivatosabb és legegyszerűbb kályhák állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel

**Óváry Testvérek kályhás iparosok**

(Óváry Lajos utóda).

Csengeri-utca 27. szám.

Törlesztéses kölcsön:

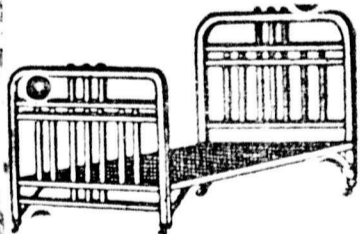
Feltételek:

Teljes árfolyam  
5.65 annuitás.

**LÁSZLÓ ERNŐ**

bank és kereskedelmi irodája  
Nagyvárad, Rimánóczy-utca 9.

Vas és rézbutor



gyári raktári

Székényágy 3 matraccal 20 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarniss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

**Kohn Adolf**

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca  
10 sz. Telefon 636.

## SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csü örtök: Az erdészleány.

Péntek: Szerencse fia.

Szombat: Luxemburg grófja.

Vasárnap délután: Bukov, a székelyek hő-  
héra; este: Az ártatlan Zsuzsi. (Előszór.)

Az Erdészleány. Ma este az Erdész-  
leányt, Jarnó bájos operettjét ujtja föl a szin-

ház egészen friss szereposztásban. Miskey József, Baktay, Csók Vilma, az énekes ensemblé új erősségei játsszák a többiek között a főbb szerepeket.

## IRODALOM.

A »Zászlónk« új évfolyamának 1. száma ismét pompás, változatos, tanulságos tartalommal jelent meg s olyan kiállításban látott napvilágot, mint a legeslegelső külföldi ifjúsági lap. Az új évfolyamot *Prohászka Ottokár*, a nagytudású, lánglelkű székesfehérvári püspök fenomenális cikke nyitja meg, »A szellem tüz-tengerében« címvel. Csinos versek vannak a füzetben Fábrián Gézától, Szalay Lászlótól, Harangi Lászlótól, Beer Páltól. Pompás dolgozatokat adnak Kanizsai Ferenc, Zsoldos László »A felhő utasai« címen; ismertetés a magyar aviatika fejlődéséről. Igen érdekesek a természettudományi cikkek, továbbá egy utleírás a nyugat-szágain keresztül. Sport dolgok, tréfák és tejtörő zárják be az érdekes számot. Előfizetés egész évre 2 korona; megrendelhető Budapest, VII. ker., Damjanich-utca 50. sz.

## TANÜGY.

A női keresk. tanfolyam segélyezése. Nagyvárad város törvényhatósága 1500 koronát szavazott meg az 1911-12. tanévre a nagyváradai női kereskedelmi tanfolyam segélyezésére. A belügyminiszter a segély megszavazását jóváhagyta.

## KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

**Borgida Béla és Társa jelentése.**

Budapesten

A gabona-tőzsdén tegnap szilárd volt az irányzat. Készáru forgalom negyvenezer mázsa 10 fillérrel magasabb árak mellett.

Határidők zárlata:

Áprilisi buza (1912)	— —	12.11
Októberi buza	— —	11.86
Októberi rozs	— —	10.31
Októberi zab	— —	9.60
Májusi tengeri (1912)	— —	8.41
Augusztusi tengeri	— —	7.88
Augusztusi repce	— —	14.60

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókjának távriati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	844.—
Osztrák hitelrészvény	— —	647.—
Jelzálogbank	— —	488.—
Leszámitoló és pénzváltó	— —	575.—
Salgótarjáni kőszén	— —	684.—
Osztrák államvasút részvény	— —	735.50
Közuti vasút	— —	806.—
Rimamurányi vasút	— —	687.—
Városi vasút	— —	415.—
Beocsini cement	— —	—

A szerkesztésért felelős:

**Dr VUCSKICS GYULA**

## Részvénykicserélési felhívás!

Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi bank és Központi Takarékpénztár r. t. felhívja azon tisztelt részvényeseit, kiknek birtokában **Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvények** vannak, hogy ezen részvényeket, szelvényekkel együtt, kicserélés végett az Egyesült intézet Teleki-utcai fiókjánál (Teleki-u. 3.) folyó évi szeptember hó 1-től szeptember 20-ig beszovalgáltatni sziveskedjenek.

Minden 3 darab Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvény helyett 4 darab Egyesült intézeti részvény fog kiadni.

A beszovalgáltatandó részvényekhez jegyzék esatolandó azon nevek felsorolásával, melyekre az új részvényeket kiállítani óhajtják.

A Központi Takarékpénztár forgalomban lévő régi részvényeinek kicserélése, valamint az Egyesült intézet felemelt új részvénytőkéjéből jegyzett új kibocsátású részvények kiadása a fent hirdetett Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvények kicserélése után, későbbi időpontban fog megtörténni, miről a tisztelt részvényeseket újabb hirdetmény útján értesíteni fogjuk.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár részv.-társ.

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153.

## A tisztelt hölgyközönségnek!

tudomására adom, hogy a budapesti, bécsi és külföldi tanulmányutról a legmodernebb újdonságot megszereztem a tisztelt hölgyközönség részére, amely bármikor megtekinthető.

A legujabb

## Direktovárfűzők

csipő s hasfűző, trikó-fűzők, meltartók és mindenféle különlegességi fűzők nálam kaphatók készen és mérték után elkészítem. Raktári fűzőkben nagy választék és olcsóbban beszerezhető nálam, mint bárhol. Becses pártfogását kérve

**Izsák Lidia**

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1.

A Sziglleti-színház művésznőinek egyedüli fűzőszállítója. Fűzők tisztítását és javítását jutányos áron elvállalom.

A Biharmegyei Gazdák Aru és Hitelintézete r.t.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrényi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5<sup>o</sup>/<sub>10</sub>-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra.

**Automobil javító műhely!**

Van szerencsém a n. é.  
automobil tulajdonos  
urak b. tudomására  
hozni, hogy minden-  
nemü

**automobil javításokat**

felvállalok és azt szak-  
szerüen a legponto-  
sabb kivitelben, szolid  
árak mellett eszközölöm.

**HORVÁTH FERENCZ,**  
főgépező, EMILIA-malom.

Telefon 13.      Telefon 13.

**TÁTRAY és TSA RT.**

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

**Elvállal:** Épület és műlakatos  
munkákat, vízvezeték és csator-  
názási munkákat, gyárak teljes  
berendezését, közlőműveket.

**Gyárt:** gazdasági gépeket és  
ekéket, magánjárókat és cement-  
ipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavító  
műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.



# Repülónap Nagyváradon!

1911. szeptember hó 24-én

**v a s á r n a p**

a Bóné-kúti gyakorlótéren

## Csermák János

a legvakmerőbb pilóta

# repülni fog!

**Bumbera István**

==== papi- és polgári szabó ====  
**NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.**

Ugy a helybeli mint  
a megyei főtiszte-  
lendő papság szál-  
litója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

A Nagyszebeni

**Általános Takarékpénztár**

Működés amortizációs köl-  
csönöket nyújt és konvertál  
házakra, földekre és épít-  
kezési célokra, előzetes  
költség nélkül. Készséggel  
szolgál felvilágosítással:

Breitenstein Frigyes,  
Nagyvárad, Keskeny-utca 13. sz.

Telefon: 1054.

Telefon: 629. sz.      Telefon: 629. sz.

**PÁL SÁNDOR**

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.  
Elvállal minden szakmájába vágó  
munkát, u. m.: matt és fényezett  
szobaberendezések, konyhabutorok  
készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkaért jótállok.

Telefon: 629. sz.      Telefon: 629. sz.  
192

**Dajkovits E.**

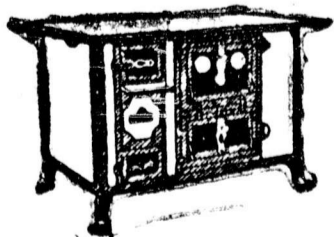
f é n y i r o d á j á b a n  
Sas palota

esküvői felvételek a leg-  
diszesebb elrendezésben,  
villany felvételei speciálitása  
utólérhetetlen.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

**Márkutz József**

villanyerőre berendezett épület és diszműlakatos ipartelepéhez  
NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.



Szép, tartós és jól főző

**takaréktűzhelyek**

és lakatos tömegárak állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.



**KÁLYHA  
TÁLCZÁK  
ELLENZÖK  
FAKOSARAK  
SZENTARTÓK  
NAGY  
VÁLASZTEKBAN**



**TARSOLY és RISZTÓ** különlegességek vaskereskedésében N.-Várad, Rákóci-ut.

Nagyvárad város  
**VILLAMOS MŰVE**

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

**Wolfram lámpák**

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeleves szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

**Csillárak**

*sz. 1166.*

állandóan nagy választékban kaphatók.

**Villamos motorok**

1/2 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerselő telefonja 55. sz.

**Értesítjük**

igen tisztelt vevő közönségünket, hogy legújabb kicsinybeni elárúsító üzletünket

**Zöldfa-utca 7. sz. alatt**

Dr. MUNK házban megnyitottuk.

Moskovits Farkas és Társa

eipő és csizmagyár r.-t. Zöldfa-utcai fióküzlet.

Legnagyobb választék férfi, női és gyermek cipőkben!

Egységes szabott gyári árak!

TELEFON!

**Megérkezett**

a nagy cipő szállítmány, az első nagyváradai selejtes cipő áruházba, ahol minden fajta cipő **igen olcsó árban** kapható.

■ Belvárosi Takarékszövetkezet épület, Barcs-palota. ■

**Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!**

Körözspart, Léva-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.	1 üveg Kerpel kőszinomitó	88 kr.	1 esomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 > francia szájviz	25 >	1 tégely Margit érém	40 >	1 Gillette utánzata borotva készlet	1 > 50 >
1 > száj szagtalanító	50 >	1 > Diana érém	45 >	1 valódi serte hajkefe	70 >
1 tubus dr Heyder fogorém	50 >	1 drb Dianna szappan	65 >	1 dublé bajuskefe	20 >
8 > Thymol	20 >	1 dob Lickner puder	88 >	1 valódi serte ruhakefe	45 >
1 > Stomatia	20 >	1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >	1 körömkefe	05 >
1 > tégely Odontia tojgaszta	55 >	1 üveg amerikai petrol	50 >	1 surolókefe óriási	20 >
1 drb Odontin betét	85 >	1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt >	1 surolókefe kisebb	10 >
1 üveg Picavan	98 >	1 fekete champos	12 >	12 drb Royal angol cipő oróm	96 >
1 üveg Bay Rum	25 >	1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >	1 drb cipőorém-kefe kenőkaftal	70 >
1 > Jera violette brillantia	80 >	8 drb francia ibolya szappan	50 >	1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > francia brillantia	15, 20, 35 >	1 > Kiedhauser ibolya glycerin szappan	28 >	1 > Jarigatem Zománz	80 >
1 > folyékony brillantia	50 >	1 > Speick szappan	28 >	1 mtr vörös gumicső	60 >
1 > valódi dió olaj	15 >	1 > Windsor szappan	88 >	Egyegyed Ko Buzze watta	85 >
1 > > > kivonat	75 >	1 tubus kaloderma	28 >		
1 drb bajuskefé	15, 20 35 >	1 > Beloderma kőszinomitó	28 >		
		1 üveg tégely tejorém	20 >		

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját szabószobájának állása, ha személyesen meg nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kímérve a legmodernebb Odeurökben!